

pretvorba tokove napetosti dvakrat. Ob periferiji mesta, bodi si na mestnem travniku ob Marije Terezije cesti ali pa v bližini sv. Krištofa stala bi majhna hišica za 12 transformatorjev (transformatorska postaja.) Tukaj bi se napetost toka od centrale pri Jami po daljnovodu prihajajočega zniževala s 5000 na 2000 voltov.

Pri tej transformatorski postaji začenja se elektrovodna mreža sestojeca iz kabljev v zemljo vkopanih, po kateri se širi galvanski tok v posamične dele mesta, še vedno napet do 2000 voltov. Na raznih delih mesta, po Ganzovem projektu za mestno razsvetljavo na 18, za zasebno pa na 28tih krajih, se ukončuje ta mreža v transformatorje druge vrste, v katerih se toku napetost znižuje na 110 voltov. Od transformatorjev druge vrste je potem razpeljana ona elektrovodna mreža (razdelilna mreža imenovana), po kateri dobivajo konzumenti električni tok. Glavno mrežo projektuje Ganz povsodi kot podzemeljski kabelj, razdelilno mrežo pa deloma kot kabelj, deloma kot v zraku razprostrto žico.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Železnica žez Ture. Poslednji čas se zopet govori o tem, da bi se delala železnica čez Ture, da se doseže nova zveza s Trstom. Nedavno so imeli zastopniki teh dežel na Dunaji neko posvetovanje in izvolili odbor, da doganja te zadeve. Steinwender je pa v zbornici poslancev vprašal vlado, če kmalu predloži predlog o grajenju te železnice državnemu zboru. Le za progo Loko-Divača se nikdo nič ne zmeni, ki bi bila jako potrebna, ker ji poddržavljenje južne železnice pri ogerski vladi zadel na velike težave.

Pohišje v narodnem slogu. Tovarna za hišno opravo W. Libkovitz in drugovi v Zagrebu je izdelala te dni opravo za zajutrsko sobo za neko gostilno na Reki popolnoma v domačem narodnem slogu. Oprava ni niti lakirana, niti polirana, temveč ima le narodne ornamente. Stenske dekoracije so povsem narodne. Želeti je, da bi Slovani sploh bolj čislali, kar je domačega in ne segali povsod le po tujem.

Dovolitev nedeljskega dela. Trgovinski minister je dovolil, da bodo smeli letos v nedeljo dne 23. t. m., zadnjo nedeljo pred Božičem prodajati do 3 ure popoldne. Prodajalnice živil bodo pa po šesti uri zvečer v krajih z nad 20.000 prebivalci smelo še dve uri zvečer prodajati.

Kmetijstvo.

Kako je s trtno ušjo?

Od kar se je trtna uš pokazala v Franciji, se je tako razširila, da v nekaterih južnih krajih ni niti misliti, da bi jo kmalu mogli zatreti. V naši državni polovici je do 1891. l. bilo že 29.000 hektarov vinogradov okuženih.

Sprva se je poskušalo zatreti jo z uničenjem okuženih vinogradov in njih porabo nekaj časa za druge namene in pa z rabo žveplenega ogljika in pa žveplenoogljikovokislega apna (kalcijumsulfokarbonata). Vendar se je to dalo izvesti le v omejeni meri. Boljši uspeh se pa kaže z zasajanjem ameriških trt.

Na Ogorskem je do 1891. leta trtna uš se že bila pokazala v 1750 občinah v 42 velikih županijah. Vinstvo skušajo ohraniti na tri načine, z rabo ogljikovega ogljika, z nasajanjem ameriških trt in pa z nasajanjem trt na peščenih tleh. Ker ima Ogerska dovolj peščenih tal, se je zlasti poslednje sredstvo dobro obneslo. Že do 1890. l. so bili po peščenih tleh zasadili nad 10.000 hektarov novih vinogradov.

V Srbiji se je trtna uš že silo razširila. Že l. 1891. je bilo nad 4000 hektarov vinogradov uničenih. Vvažati se že mora vino, katerega je prejšnje leto imela mnogo za izvoz. V Bolgariji je trtna uš se omejila le na nekatera okrožja, ker so se takoj bile storile najstrožje naredbes. V Turčiji imajo trtno uš že deset let. Okužila je že 500 hektarov vinogradov. To število ni baš veliko, ali je pomisliti, da v Turčiji vinogradarstvo sploh ni posebno razširjeno, ker mohamedanci po svoji veri vina piti ne smejo. Zaradi tega pa tudi turška vlada ne obrača posebne skrbi, da bi ohranila vinstvo. Vinogradarji v Turčiji so sprva poskušali trtno uš zatreti s kemičnimi sredstvi, a ne s posebnim uspehom. Zaradi tega so pa začeli zasajati ameriške trte in jih cepiti z domačimi.

V Rumuniji je okužena dobra petina vinogradov. Sprva skušali so trtno uš pregnati z uničenjem okuženih vinogradov in pa z rabo žveplenega ogljika. Obe ti dve sredstvi se pa nista obnesli in sedaj zasajajo ameriške trte. V Rusiji se je trtna uš tudi močno razširila. Le v nekaterih posamičnih krajih se je posrečilo jo z odločnim naredbami popolnoma zatreti.

V Italiji se je trtna uš že toliko razširila, da ni misliti, da bi jo popolnoma zatrli. Na povelje vlade se je 440 hektarov okuženih vinogradov bilo popolnoma uničilo. To pa vendar ni oviralo razširjenja trtne uši. 44000 hektarov vinogradov je popolnoma že uničila, 67.000 hektarov pa okužila. Proti trtni uši rabijo na kremenasti zemlji z dobrim uspehom žvepleni ogljik; na apneni zemlji žveplenoogljikovokislo apno. V nižavah se pa uspešno rabi poplavljanje. Vendar se pa tudi v Italiji vedno večja pozornost obrača ameriškim trtam.

V Švici pa imajo upanje, da se jim trtna uš ne bode razširila. Pokazala se je po posamičnih krajih, ali so jo hitro zatrli z uničenjem okuženih vinogradov. Okrog 60 hektarov vinogradov so na ta način uničili.

V Franciji ne mislijo na to več, da bi trtno uš popolnoma zatrli. Misli se le na to, da se vinstvo ohrani vzlic trtni uši. Z uspehom rabijo v kamnitih krajih raztopljino žveplenoogljikovokislega apna, katero gre 50 cm globoko v zemljo. Najboljše sredstvo je pa tudi v Franciji le ameriška trta.

V Španiji imajo trtno uš že v petnajstih pokrajinah. V barcelonski pokrajini je uničila že 500 hektarov vinogradov in nad 7000 hektarov okužila. Pokrajina Gerona je zgubila večino vinogradov. Vinogradarji si skušajo pomagati z zasajanjem ameriških trt.

Na Portugalskem se je trtna uš že močno razširila. Sprva so poskušali v okuženih krajih nasaditi nekatere

domače trte, o katerih se je mislilo, da jim trtna uš ne škoduje, ali ni bilo nobenega uspeha. Potem so pa začeli zasajati z uspehom ameriške trte. V nekaterih krajih rabijo tudi z uspehom poplavljanje in žvepleni ogljik. Na otoku Madejira so popolnoma uničene vinograde obnovili z ameriškimi trtami.

V Nemčiji se trtna uš še ni posebno zelo razširila. Mislili so že celo, da sploh nemškemu vinstvu ne preti nobena posebna nevarnost. Leta 1891. so bili vse vinograde preiskali in se prepričali, da ta škodljivka ni še mnogo razširjena. Lanska suha letina je pa pokazala, da je trtna uš že na mnogih krajih, kjer je pred dvema letoma ni bilo, in da se je bati za nemško vinstvo.

V Prusiji uničujejo okužene vinograde. Mislili so, da bodo na ta način prišli trtni uši do živega, ali se je pokazalo, da se motijo. V več krajih, kjer so mislili, da so jo uničili, se je zopet pokazala. Pri najskrbnejših preiskavah niso mogli večkrat določiti, kateri vinogradi so že okuženi in tako jih vedno več okuženih ostaja, s katerih se trtna uš dalje širi. Na Saksonskem in Virtemberskem, pa v Alzaciji in Lotaringiji dosegli so z uničenjem vinogradov precej ugodne uspehe. Posebno v Alzaciji in Lotaringiji se je trtna uš zanesena iz Francije bila močno razširila, ali se je posrečilo jo precej omejiti. Uničevanje vinogradov se vrši zaradi tega s precejšnjim uspehom, ker se vrši na stroške države.

V Avstraliji so pa trtno uš, ki se je bila pokazala, kakor se kaže, popolnoma uničili. V Ameriki je pa trtna uš že napravila silno mnogo škode. V Kaliforniji je uničila štiri petine vseh vinogradov. Poraba kemičnih sredstev se v Ameriki ni obnesla.

Iz vsega je razvidno, da so sploh le ameriške trte jedino sredstvo proti trtni uši. Nekatera druga sredstva se dajo le porabiti pri ugodni legi in zemlji. Uničenje vinogradov je pa le tam mogoče, kjer je ta mrčes le še malo razširjen in je še v tem slučaju dvomljive vrednosti, ker se večkrat ne da določiti, koliko daleč se je trtna uš že razširila.

V tem se je pa v Ameriki prikazala že neka nova trtna bolezen, ki je baje še nevarnejša od trtne uši in je uničila že več vinogradov. Tej bolezni je povod neka gljivica. Upamo, da se ta nova šiba ne prenese v Evropo.

Kmetijske raznoterosti.

Kostanj v Italiji. Po poročilih italijanskega ministerstva pridelalo se je letos v Italiji 1,850.000 centov kostanja.

Letina v Rusiji. Po uradnih poročilih je letos bila letina v Rusiji še precej dobra. Posebno sta dobro obrodila oves in rž, pšenica, ječmen in grah srednje, proso, ajda in koruza pa bolj slabo. Sadja je bilo v Rusiji dosti.

Živinorejska zadruga v Spodnji inški dolini na Tirolskem se je osnovala. Namen tej zadrugi bode skrbeti za povzdigo živinoreje. Mej drugim bode skrbela tudi za direktno prodajo živine brez posredovanja prekupecev. Morda bi bile take zadruge umestne tudi na Slovenskem.

Prezračenje hlevov je zlasti po zimi jako dobro. V zaduhlih hlevih imajo po skušnjah krave manj mleka, nego v tistih, v katerih je čist zrak.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

V.

(Dalje.)

Nič več ni bilo misliti na prodajo obveznic nove neznane železnice, nekje v divjini, 200 milj od Novega Jorka. Pri bankah na posodo vzeti denarji so v tem bili pošli, 30 milj železnice je bilo narejene, a potem bi se pa vse delo bilo moralo ustaviti. Sam sem bil kacic štirinajst dni v Novem Jorku, prizadevajoč se kake stvari popraviti, posrečilo se mu je oddati za dvestotisoč dolarjev obveznic, katere so že bile gotovo za prodaj, pokrivač že končani del železnice. S tem sem dobil stotisoč prostih denarjev, naš kredit doma in v Novem Jorku se je povečal, in mogel sem nepretrgoma nadaljevati železnico. Jaz in moji drugovi dobili smo upanje, da se bode železnica dala dodelati. V tem je pa v Novem Jorku minul strah in kakor po navadi po taci dogodkih, so ljudje le iskali, kam bi posodili denar. Moji zastopniki v Novem Jorku, ki so se bili zavezali po pogodbi, da prodado naše obligacije, so jih prodajali za velike dobičke in v enem mesecu je bilo oddanih 200tisoč po dobri ceni.

Delo se je v tem nadaljevalo s podvojeno energijo, ki del za delom je bil dodelan, in vedno več obveznic je bilo gotovih za prodajo. Za časa mojih pogostih potovanj v Novi Jork in Filadelfijo po teh denarnih opravkih, se mi je posrečilo tri večje trgovske tvrdke pridobiti za moje podjetje in nekega lepega jutra prodal sem jim po lepi ceni vse delnice in obveznice železnice. Tedaj je delo vzkipelo v pravem smislu besede, delalo se je noč in dan, in vedno je bilo na progi nad 2000 ljudij in koncem 1886. leta je vsa proga bila gotova, začela se že vožnja po njej.

V tem slučaju je kapital železnice sestel iz jednega milijona dolarjev obveznic in dveh milijonov delnic, železnica je pa stala le dva milijona dolarjev. Kapitala je torej le jedno tretjino šlo po vodi, dočim se ga pri mnogih železnicah vloži po pet ali celo desetkrat toliko kapitala, kakor so vredne. Mnoge železnice si kapitalizirajo deseterno njih vrednost, in pri tem tisti, ki jih zasnujejo in zgrade, obogate na stroške delničarjev in imeteljev delnic. Jaz poznam nekatere železnice, ki so se delale le zaradi tega, da so osleparili delničarje, navadno Evropece, posebno Angleže, Holandce in Francoze. Zaradi tega le malo ameriških železnic prinaša dividende, in to le stare na vzhodu in zapadu, katere so že preživele preosnovo in so se kapitalizirale po njih resnični vrednosti. Preosnova je neizogibna posledica sleparij snovateljev in graditeljev. Ko je železnica dodelana in so spravili dobičke, se njeni snovatelji in graditelji oddaljijo in puste njene lastnike, naj si pomagajo, kakor si vedo in znajo.